

Ultimul Gnostic

În centrul doctinelor gnostice se află, după cum bine se știe, o simbolistică a somnului și a trezirii spirituale; astfel – se spune în gnoza valentiniană – prin natura, dar și prin originea sa, omul aparține de fapt sferelor înaltului, de unde, în urma unui accident sau din diverse alte pricini, el s-a prăbușit în lumea de dedesubt, unde esența lui spirituală este din ce în ce mai mult învinsă de opacitatea materiei, asemeni unui foc ceresc care se stinge. În registru simbolic, existența omului în lume este descrisă, de aceea, cu ajutorul imaginii emblematice a tânărului Endymion, scufundat de Zeus într-un somn etern, ori cu ajutorul superbe metafore a „focului obscur”. În acest context, lucrarea gnostică își propune să îl mântuie pe om, să îl recheme din depărtarea somnului său spiritual, să îl facă să se trezească.

Ovidiu Avram este, probabil, ultimul dintre gnostici; întreaga lui pictură, fiecare din marile ei cicluri (ciclul de ilustrații la jocul de Tarot; ciclul despre „pseudo-gnoză”, iar, în cazul expoziției de față, ciclul „rătăcirilor”) nu vorbește de fapt, decât – în cea mai curată tradiție gnostică – despre mântuirea spirituală a omului. În abordarea acestei teme dominante, Ovidiu Avram recurge pe alocuri la tradiționala simbolistică a „somnului” și a „trezirii”, așa cum se întâmplă de fapt în ciclul de ilustrații la jocul de Tarot. Evident, această simbolistică se împletește pe alocuri (dar nu e momentul de a insista asupra acestui aspect) cu simbolistica alchemică a transsubstanțierii materiei, a înnobilării acesteia, a înălțării ei din stadiul de „nigredo” (deci de putreziciune materială), la stadiul de „rubedo” (care corespunde aurului spiritual).

O dată însă cu ciclul despre pseudo-gnoză, Ovidiu Avram nu mai pare, totuși, într-atât de preocupat de dualismul clasic „spirit”/ „materie”, ci de acela (alimentat probabil și de lecturile sale din literatura patristică) al unei spiritualități disputată între duhuri ale răului și duhul divin. Această problematică oarecum specifică se traduce – mai cu seamă în ciclul despre „pseudo-gnoză” – printr-o simbolistică a nălucirilor și a vederii mincinoase, care îl poate duce pe om la pierzanie, și o vedere „cu adevărat văzătoare”. Duhurile rele sunt cele ce fac profeții mincinoase, sunt cele ce propăvăduiesc o falsă cale a salvării. Într-un auto-comentariu la ciclul despre „pseudo-gnoză”, Ovidiu Avram făcea, de altminteri, această revelatoare mărturisire: „să sperăm că lucrarea pe care o facem se va transforma, în timp, în măgărița lui Balaam cea adevărat văzătoare”.

Prezentul ciclu – „Rătăcirile” – se situează, tematic, dar și prin simbolistică, în continuarea celui precedent. Ovidiu Avram descrie de fapt aici dezolanta destrămare a unor lucrări ale omului, ale unor trufașe construcții de civilizație care s-au dovedit până la urmă a nu fi adevăratul drum spre mântuire. Sunt imagini care, o dată mai mult, îl obligă pe privitor să se întrebe asupra „căii”, cea parcursă până acum, dar și cea pe

care o are de ales de acum înainte. Superbă și inovatoare prin limbaj, pictura lui Ovidiu Avram este profundă și răscolitoare prin mesajul ei.

Dr. Liviu Petrescu. Professor of Comparative Literature and Vice President at the Babeș-Bolyai University in Cluj-Napoca. Director of the Sextil Pușcariu Institute of Linguistics and Literary History in Cluj-Napoca. Critic, Literary Historian and Essayist.